§MENFİ TESPİT VE İSTİRDAT DAVALARI

§11. MENFİ TESPİT ve İSTİRDAT DAVALARI

- Alacaklı henüz takibe geçmeden borçlunun borçlu olup olmadığının tespitinde korunmaya değer bir yararı bulunabilir. Bu tür bir yararın bulunması halinde borçlu, borçlu olmadığının tespiti için dava açabilir. Borçlu, **takipten önce veya sonra menfi tespit davası** açabilir. Ancak borçlu, borcunu icra dairesine ödedikten sonra artık menfi tespit davası açamaz. Bundan sonra borçlunun aslında **borcu olmadığı halde ödediği paranın geri alınması için** bir dava açması söz konusu olur ki, bu dava **istirdat davasıdır**.
- Alacaklı takip içinde itirazın iptali davası açmış ve bu davayı kazanmışsa artık borçlunun aynı alacak hakkında ve aynı taraflar arasında menfi tespit veya istirdat davası açması kesin hüküm nedeniyle mümkün değildir.
- **Menfi Tespit Davası**

  Menfi tespit davası **borçlunun borcu henüz ödemeden önce** borçlu bulunmadığının tespiti için açabileceği bir davadır. Borçlu açtığı bu davayı kazanırsa, takip iptal edilir ve borcu ödemekten kurtulur. Borçlu takipten önce veya takipten sonra bir menfi tespit davası açarak borçlu olmadığının tespitini isteyebilir.

  Borçlu, alacaklı tarafından bir takip yapılmadan önce menfi tespit davası açabileceği gibi, takipten sonra da açabilir. Ancak her ikisinin takip bakımından doğuracağı sonuçlar farklıdır.

Menfi Tespit Davası

A. Menfi Tespit Davasının Açılma Zamanı ve Bunun Önemi

1. Takipten Önce Davanın Açılması

Borçlu takipten önce bir menfi tespit davası açabilir. Bunun için borçlunun borcu olmadığının **hemen tespitinde korunmaya değer bir yararın** olması gerekir.

Ancak takipten önce açılan menfi tespit davası, takip yapılmasına engel olmadığı gibi, başlayan takibi de **kendiliğinden durdurmaz**.

Borçlu, **alacağın %15'inden az olmayan bir teminat yatırarak**, icra takibinin durdurulması için mahkemeden ihtiyati tedbir isteyebilir.

MADDE 72/II - *İcra takibinden önce açılan menfi tesbit davasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir.*

Bu karar , alacaklının takip yapmasına engel olmaz; ancak başlatılan takibin olduğu yerde durmasını ve ilerlemesini engeller.

2. Takipten Sonra Davanın Açılması

Borçlu takipten sonra da borçlu olmadığının tespiti için bir menfi tespit davası açabilir. Bu davada da borçlunun hukuki yararının olması gerekir.

Bu tespit davasında, takipten önce olduğu gibi teminat yatırılıp ihtiyati tedbir kararı alınarak takibin durması **sağlanamaz.**

Ancak alacağın %15'inden az olmayan bir teminat yatırılıp ihtiyati tedbir kararıyla, **takip sonunda icra veznesine giren paranın alacaklıya ödenmemesi** sağlanabilir. Bunun dışında kural olarak ihtiyati tedbirle hacze veya satışa engel olmak mümkün değildir.

Uygulamada, bu hükümden hareketle, henüz haciz yapılmamış veya haciz yapılıp satış yapılmamışsa, borçlu borç miktarını (faizi ve giderlerle birlikte) depo edip ayrıca % 15'ten az olmayan bir teminatı yatırarak mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla takibin durmasını talep etmektedir.

Mahkemenin ihtiyati tedbir kararı vermesi durumunda haciz yapılmasına engel olunmakta, teminat karşılığında, davanın sonuna kadar para alacaklıya ödenmemektedir.

MADDE 72/III - *İcra takibinden sonra açılan menfi tesbit davasında ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez. Ancak, borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyle icra veznesindeki paranın alacaklıya verilmemesini istiyebilir.*

Eğer menfi tespit davası sahtelik iddiasına dayalı olarak açılıyorsa, HMK m. 209'un özellikle birinci fıkrasının dikkate alınması gerekir. Sahteliği iddia olunan senede dayanarak yürütülen işlemler de durur. Dolayısı ile bu senede dayanarak başlatılan icra takibi de durur. Bu hüküm **emredicidir.**

Yazı veya imza inkârının sonucu

MADDE 209- (1) *Adi bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz. (2) Resmî senetlerdeki yazı veya imza inkâr edildiğinde, senetteki yazı veya imzanın sahteliği, ancak mahkeme kararıyla sabit olursa, bu senet herhangi bir işleme esas alınamaz. (3) Senede dayanılarak verilmiş olan ihtiyati tedbir, o senet hakkındaki sahtelik iddiasından etkilenmez ve gerektiğinde senet sahibi haklarının korunması için yeni tedbirler talep edebilir.*

B. Menfi Tespit Davasında Yargılama Usulü

Menfi tespit davası borçlu tarafından alacaklıya karşı açılacaktır. Bu davanın borcun alacaklıya ödenmesine kadar açılması gerekir. Şayet menfi tespit davası görülürken ihtiyati tedbir kararı alınmamış olduğundan takibe devam edilip alacaklıya ödeme yapılmışsa bu durumda mahkeme herhangi bir talebe gerek kalmadan davaya istirdat davası olarak devam eder.

Menfi tespit davasında görevli mahkeme, HMK m. 2 gereğince, kural olarak asliye hukuk mahkemesidir.

Yetkili mahkeme; genel hükümler saklı kalmak kaydı ile davalının yerleşim yeri mahkemesi veya takibe başlandıktan sonra menfi tespit davası açılmışsa takibin yapıldığı icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesidir (m. 72/VIII).

Dava dilekçesi genel hükümlere göre düzenlenir.

Ancak bunun yanından tazminat ve ihtiyati tedbir de isteniyorsa bu konuda da gerekli açıklamaları yapılmalıdır.

Harçlar davacının borçlu olmadığını ileri sürdüğü miktar üzerinden hesaplanır.

C. Menfi Tespit Davasının Sonuçları

1. Davanın Kabulü

Davanın kabulü halinde, yani borçlu lehine sonuçlanması ile takip derhal durur ve hüküm kesinleştikten sonra da takip iptal edilir.

Davanın sonuçlanmasından önce, borçlunun mallar haczedilmişse bu haciz kalkar; mallar satılmışsa satış bedeli borçluya ödenir.

Bu dava ile borçlunun borcu olmadığı kesin hükümle tespit edilmiş olur.

Daha önce borçlu aleyhine itirazın kaldırılması aşamasında hükmedilen tazminat ve para cezaları da kalkar (m. 68/VII, 68a/VIII)

Borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibinde haksız ve kötüniyetli görülen alacaklı, borçlunun talebi ile %20'den az olmayan bir tazminata mahkum edilir.

2. Davanın Reddi

Davanın reddi yani alacaklı lehine sonuçlanması halinde, borcun varlığı kesin hükümle tespit edilmiş olur. Daha önce, borçlu lehine ihtiyati tedbir kararı verilmişse bu kararla ihtiyati tedbir kalkar ve alacaklı ***takibe devam eder***.

Daha önce itirazın kaldırılması aşamasında, borçlu aleyhine hükmedilip menfi tespit davası sonuna ertelenen tazminat ve para cezaları da tahsil edilir (m. 68/VII, 68a/VIII).

Davanın alacaklının lehine sonuçlanmasıyla ihtiyati tedbir dolayısı ile alacağını geç almış olmasından dolayı, ***alacaklının talebine gerek olmaksızın***, borçlu mahkeme tarafından re'sen %20'den az olmayan bir tazminata mahkum edilir.

Menfi Tespit Davası

Takipten Önce Açılan Menfi Tespit Davası

Borçlu %15'ten az olmayan bir teminat yatırarak icra takibinin durdurulması için mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alabilir.

Takipten Sonra Açılan Menfi Tespit Davası

Borçlu %15'ten az olmayan bir teminat yatırarak, icra veznesine giren paranın alacaklıya ödenmemesi için mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alabilir.

Uygulamada borç miktarının (faizi ve giderlerle birlikte) depo edilip ayrıca % 15'ten az olmayan bir teminatın yatırılması halinde mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla takibin durmasını talep edilebileceği kabul edilmektedir.

Menfi Tespit Davasında Tazminat

Borçlunun Açtığı Dava (m. 72)
Davacı: Borçlu – Davalı: Alacaklı

Davanın Kabulü

- Davalı - alacaklı aleyhine tazminata hükmedilir.
- Davalı-alacaklı, yaptığı takipte haksız ve kötüniyetli olmalıdır.
- Davacının talebi bulunmalıdır.
- Tazminat miktarı en az %20

Davanın Reddi

- Davacı - borçlu, aleyhine tazminata hükmedilir.
- İhtiyati tedbir yolu ile takip durmuş olmalıdır.
- Davalı - alacaklının talebi gerekmez, re'sen hükmedilir.
- Tazminat miktarı en az %20

Menfi Tespit Davasında Tazminat

Üçüncü Kişinin Açtığı Dava (m. 89)
Davacı: Üçüncü Kişi – Davalı: Alacaklı

Davanın Kabulü

- Davanın kabulü halinde kanunda tazminat öngörülmemiştir.

Davanın Reddi

- Davacı – üçüncü kişi aleyhine tazminata hükmedilir.
- Davalının talebi konusunda kanunda açıklık yoktur.
- Tazminat miktarı en az %20'dir.

İstirdat Davası

A. Genel Olarak

Borçlu borcu ödedikten sonra, menfi tespit davası açamaz. Zira borçlunun bunda hukuki yararı yoktur. Ancak, ödenmiş paranın geri verilmesini isteyebilir. Takip sonuçlanıp satıştan sonra veznedeki para alacaklıya ödenmemişse, artık bu aşamada borçlu ancak istirdat davası açarak ödenen paranın kendisine geri verilmesini isteyebilir.

B. İstirdat Davasının Şartları

1. Borç Olmayan Bir Paranın Ödenmiş Olması
2. Paranın İcra Takibi Sırasında Ödenmiş Olması
3. Paranın Cebrî İcra Tehdidi Altında Ödenmesi
4. Davanın Bir Yıl İçinde Açılmış Olması (Hak düşürücü süre)

C. İstirdat Davasının Sonuçları

- İstirdat davasının açılması hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Bu süre, borç olmayan paranın icra dairesine ait banka hesabına tamamen yatırılması ile işlemeye başlar. Bu paranın alacaklıya ödenip ödenmemesi süre bakımından önemli değildir.
- İstirdat davası genel mahkemelerde açılır. Malvarlığını ilgilendiren ve dolayısı ile konusu para olan tüm uyuşmazlıklarda görevli mahkeme kural olarak asliye hukuk mahkemeleri olduğundan (HMK m.2) istirdat davasında da görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olacaktır.
- Yetkili mahkeme, davalının yerleşim yeri veya icra takibinin yapıldığı yer mahkemesidir.
- İstirdat davasında genel ispat kurallar geçerlidir.
- Kanunda *Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazım gelmediğini ispata mecburdur* denilmektedir.
- Davacı borçlu, borçlu olmadığı bir parayı icra takibi sonunda verdiğini ispat etmelidir.
- **MADDE 72/VI-VIII:** *Borçlu, menfi tesbit davası zımmında tedbir kararı almamış ve borç da ödenmiş olursa, davaya istirdat davası olarak devam edilir. Takibe itiraz etmemiş veya itirazının kaldırılmış olması yüzünden borçlu olmadığı bir parayı tamamen ödemek mecburiyetinde kalan şahıs, ödediği tarihten itibaren bir sene içinde, umumi hükümler dairesinde mahkemeye başvurarak paranın geriye alınmasını istiyebilir. Menfi tesbit ve istirdat davaları, takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde açılabileceği gibi, davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazım gelmediğini ispata mecburdur.*

D. İstirdat Davasının Sonuçları

- İstirdat davası, **davacı-borçlu lehine sonuçlanırsa**, **icra takibinde ödediği** paranın, harç ve giderleriyle birlikte **kendisine ödenmesine** karar verilir. Ayrıca davalı alacaklı bu dava dolayısıyla **yargılama giderlerine** mahkum edilir.
- Dava reddedilir, **davacı-borçlu haksız çıkarsa**, sadece bu dava bakımından yargılama giderlerine mahkum edilir.
- İstirdat davası sonunda verilen hüküm de **kesin hüküm** oluşturur. İstirdat davası sonunda **icra inkar tazminatına hükmedilmez**. **Ancak** menfi tespit davasına sonradan istirdat davası şeklinde devam edilmiş ve davacı borçlu lehine dava sonuçlanmışsa, borçlu lehine tazminata karar verilir; şayet dava alacaklının lehine sonuçlanmışsa, bu durumda takip durmadığı için alacaklı bir zarara uğramadığından alacaklı lehine tazminata karar verilmez.

İstirdat Davasında Tazminat (m.72)

Davacı: Borçlu – Davalı: Alacaklı

İstirdat davası sonunda kural olarak tazminata hükmedilmez. Ancak menfi tespit davası, icra takibinden önce sonuçlanaz *ve ihtiyati tedbir kararı verilmemiş olması nedeniyle borç alacaklıya ödenmiş olursa*, menfi tespit davası istirdat davasına dönüşür, bu durumda dava sonunda menfi tespit davasında açıklanan şekilde ve şartlarda tazminata karar verilir.

MENFİ TESPİT ve İSTİRDAT DAVASI

MENFİ TESPİT DAVASI

Menfi tespit davası borçlunun borcu henüz ödemeden önce borçlu bulunmadığının tespiti için açabileceği bir davadır. Borçlu açtığı bu davayı kazanırsa, takip iptal edilir ve borcu ödemekten kurtulur. Borçlu takipten önce veya takipten sonra bir menfi tespit davası açarak, borçlu olmadığının tespitini isteyebilir. Bu davanın takipten önce veya sonra açılmış olması, sonuçları bakımından önemlidir.

İSTİRDAT DAVASI

Borçlu borcu ödedikten sonra, menfi tespit davası açamaz. Zira borçlunun bunda hukukî yararı yoktur; ancak ödenmiş paranın geri verilmesini isteyebilir. Takip sonuçlanıp satıştan sonra veznedeki para alacaklıya ödenmişse, artık bu aşamada borçlu ancak istirdat davası açarak ödenen paranın kendisine geri verilmesini isteyebilir. **İstirdat davasının şartları:**

- Maddi hukuk bakımından borç olmayan bir para ödenmiş olmalı.
- Para icra takibi sırasında ve icra tehdidi altında ödenmiş olmalı.
- Ödemeden itibaren bir yıl içinde istirdat davası açılmalıdır.

TAKİPTEN ÖNCE AÇILAN MENFİ TESPİT DAVASI

Borçlu takipten önce de bir menfi tespit davası açabilir. Ancak takipten önce açılan menfi tespit davası, takip yapılmasına engel olmadığı gibi, başlayan takibi de kendiliğinden durdurmaz. Borçlu, alacağın % 15'inden az olmayan bir teminatı yatırarak, icra takibinin durdurulması için mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alabilir.

TAKİPTEN SONRA AÇILAN MENFİ TESPİT DAVASI

Borçlu takipten sonra da, borçlu olmadığının tespiti için bir menfi tespit davası açabilir. Bu menfi tespit davasında, takipten önce olduğu gibi teminat yatırılıp ihtiyati tedbir kararı alınarak takibin durması sağlanamaz. Ancak, alacağın % 15'inden az olmayan bir teminat yatırılıp ihtiyati tedbir kararı alınarak, takip sonunda icra veznesine giren paranın, alacaklıya ödenmemesi sağlanabilir. Bunun dışında ihtiyati tedbirle hacze ve satışa engel olmak mümkün değildir.

MENFİ TESPİT DAVASINDA TAZMİNAT

1. Borçlunun Açtığı (m. 72)

(Davacı: *Borçlu* --------- Davalı: *Alacaklı*)

Davanın Kabulü

- Davalı-alacaklı aleyhine
- Davalı-alacaklı yaptığı takipte haksız ve kötüniyetli olmalı
- Davacının talebi bulunmalı
- Tazminat miktarı en az % 20

Davanın Reddi

- Davacı-borçlu aleyhine
- İhtiyati tedbir yolu ile takip durmuş olmalı
- Davalı-alacaklının talebi gerekmez, re'sen hükmedilir.
- Tazminat miktarı en az % 20

2. Üçüncü Kişinin Açtığı (m. 89)

(Davacı: *Üçüncü Kişi* ------ Davalı: *Alacaklı*)

Davanın Kabulü

- Davanın kabulü halinde kanunda tazminat öngörülmemiştir.

Davanın Reddi

- Davacı-üçüncü kişi aleyhine
- Davalının talebi konusunda kanunda açıklık yoktur
- Tazminat miktarı en az % 20

İSTİRDAT DAVASINDA TAZMİNAT (m. 72/VII-VIII)

(Davacı: *Borçlu* ---------- Davalı: *Alacaklı*)

İstirdat davası sonunda kural olarak tazminata hükmedilmez. Ancak menfi tespit davası, icra takibinden önce sonuçlanmaz ve ihtiyati tedbir kararı verilmemiş olması nedeniyle borç alacaklıya ödenmiş olursa, *menfi tespit davası istirdat davasına dönüşür*, bu durumda, dava sonunda menfi tespit davasında açıklanan şekilde ve şartlarda tazminata karar verilebilir.

§İCRA TAKİBİNİN İPTAL VE TALİKİ

I. Genel Olarak

- Borçlu, gerçekte borçlu ise, takip kesinleştikten sonra, borcunu ödeyebilir. Çünkü takibin kesinleşmesinden sonra takibe karşı koyabilme olanağı çoğu kez kalmamıştır.
- Takibin kesinleşmesinden sonraki devrede, ödenmiş, mehil verilmiş veya zamanaşımına uğramış borç için, alacaklı haksız bir şekilde takibe devam edebilir. İşte bu durum karşısında, borçluya takibi iptal ettirebilme ya da erteleme imkanı tanınmıştır. Öte yandan da, borçlunun bu imkanı kötüye kullanmaması için belirle sınırlamalar getirilmiştir.
- Kanun'da iptal ve talik için 3 hal öngörülmüştür. Bunlar; itfa, imhâl ve zamanaşımıdır.

II. Takibin İptal veya Ertelenmesinin (Talikinin) Şartları

A. İtfa

- İtfa sebebi ile takibin iptali için üç şartın bulunması gerekir.
- 1. Borcun ve tüm fer'ilerinin itfa edilmiş olması. İtfadan maksat sadece ödeme olmayıp, borcu sona erdiren tüm hukuki işlemlerdir. Kısmi itfa varsa, kısmi iptal söz konusu olur.
- 2. Borç, takibin kesinleşmesinden sonra ödenmiş olmalıdır.
- 3. Borçlu, icra dairesi dışında borcunu itfa ettiği hâlde alacaklı takibe devam ederse, takibin iptalini ancak elinde belli belgeler varsa talep edebilecektir. Bu belgeler; alacaklı tarafından verilen imzası noterlikçe onaylı bir belge veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir senettir.
- Bu şartlar varsa borçlu takibin iptalini, icra takibinin yapıldığı yer icra mahkemesinden, paraların paylaştırması aşamasına kadar isteyebilir (m 72).

B. Süre Verilmesi (İmhal)

- Süre verilmesi durumunda takibin ertelenmesi için üç şart aranmaktadır.
- 1. Alacaklı tarafından borçluya, takibin kesinleşmesinden sonra borcu ifa için ayrıca süre verilmiş olmalıdır.
- 2. Borçluya süre verildiği alacaklıdan alınan imzası noterlikçe onaylı bir belge veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir senetle ispat edilmiş olmalıdır.
- 3. Süre verilmesi nedeniyle erteleme, takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinden istenecektir.
- İcra mahkemesi borçluya süre verildiği sonucuna varırsa, verilen süre içindeki işlemler geri alınır.

C. Zamanaşımı

- İcra takibinin kesinleşmesinden sonra alacağın zamanaşımına uğraması halinde, borçlu her zaman icra mahkemesinden takibin geri bırakılmasını isteyebilir. Bu itiraz süreye bağlı değildir.
- Zamanaşımı sebebi ile takibin geri bırakılması için, alacağın takibin kesinleşmesinden sonra zamanaşımına uğramış olması gerekir. Zamanaşımının dolmuş olduğunu icra memuru kendiliğinden nazara alamayacaktır.
- Borçlunun takibin kesinleşmesinden sonraki devrede alacağın zamanaşımına uğradığını ileri sürecek olursa, 71/1 hükmündeki belgeler aranmaz, **33/a maddesi** hükmü uygulanır.
- Eğer alacaklı, zamanaşımının durduğunu veya kesildiğini (TBK m. 153, 154) iddia ediyorsa, bunu ancak resmi belge ile ispat edebilir (TBK m. 71/II).
- Alacaklı, icra mahkemesinin geri bırakılması kararının kesinleştiğinin kendisine tebliğinden itibaren *yedi gün içinde zamanaşımının dolmadığını ve alacağını ispat için dava* açabilir. Aksi halde icra mahkemesinin alacağın zamanaşımına uğradığına ilişkin kararı **kesin hüküm** teşkil eder.

A. Takibin İptalinin Sonuçları

- İcra mahkemesi takibin iptaline karar verirse, bu kararla takip olduğu yerde **durur.** Karar kesinleşince, o ana kadar yapılan tüm takip işlemleri iptal edilir.
- Bu karar kesin hüküm niteliğinde değildir.

B. Takibin Ertelenmesinin Sonuçları

- İcra mahkemesi, borçluya süre verildiğini tespit ederse takibin ertelenmesine karar verir. Kararda takibin ne kadar süre için ertelendiği belirtilir.
- Bu karar ile **takip durur.** Erteleme süresi içinde icra takip işlemi yapılamaz. Bu süreden sonra alacaklının talebi ile davaya devam edilir. Bu süre içinde duran icra takip işlemleridir, taraf takip işlemleri yapılabilir.
- İcra mahkemesi alacağın zamanaşımına uğradığı sonucuna varırsa, icranın geri bırakılmasına, yani ertelenmesine karar verir. Bu kararın kesinleştiğinin kendisine tebliğinden itibaren **7 gün içinde genel mahkemelerde dava açabilir**. Eğer bu davayı açmazsa, alacağın zamanaşımına uğradığı hususu kesin hüküm teşkil eder.

§MAL BEYANI

Mal Beyanında Bulunma (m. 74-77)

- Takip kesinleşip haciz aşamasına gelindiğinde, borçluya mal beyanında bulunma zorunluluğu getirilmiştir. Alacaklı borçlunun mallarını biliyorsa, haciz yapılabilmesi için onun mal beyanında bulunmasını beklemesi gerekmez.
- Takibin başında ödeme emri ile yedi gün içinde itiraz etmeyen ve borcunu da ödemeyen borçlunun aynı süre içinde, mal beyanında bulunması; bulunmazsa tazyik edileceği, mal beyanında bulunmaz ya da gerçeğe aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtarı bildirilir.

- Borçlu, mal beyanında tüm malvarlığını değil, borca yeter malvarlığını bildirmek zorundadır. Borçlunun hiç malı olmasa ya da sadece haczi kabil olmayan malları bulunsa dahi bu durumu mal beyanında bildirmesi gerekir (m. 74).
- Mal beyanında bulunma süresi ödeme emrinin tebliğinden itibaren **yedi gündür** (m. 60/II,b.4- Kambiyo senetlerine dayanan takipte on gündür).
- Borçlu mal beyanını yazılı veya sözlü olarak icra dairesine bildirmelidir.
- Borçlu süresinde ödeme emrine itiraz ederse, itirazın kaldırılması veya iptaline kadar mal beyanında bulunmak zorunda değildir. Ancak, aleyhine bu kararların verilmesi durumunda, kararların tefhim veya tebliğinden itibaren **üç gün** içinde mal beyanında bulunmalıdır (m. 75).

Mal Beyanında Bulunmama

A. Mal Beyanında Bulununcaya Kadar Hapisle Tazyik (m. 76)

Süresinde mal beyanında bulunmayan borçlu, alacaklının talebi üzerine beyanda bulununcaya kadar icra mahkemesi hakimi tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapisle tazyik olunur.

Bu hapse takip içinde bir kere karar verilir ve süresi üç ayı geçemez.

Tazyik hapsinin borçluya gönderilen ödeme emrinde ihtar edilmiş olması gerekir.

Borçlu, süresinden sonra olsa dahi mal beyanında bulunursa tazyik hapsi uygulanmaz.

Mal Beyanına İlişkin Yaptırımlar

- Mal Beyanında Bulununcaya Kadar Hapisle Tazyik m. 76
- Sonradan Kazanılan Mal ve Gelirde Meydana Gelen Artışın Bildirilmemesi (m.77)
- Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunma Suçu (M.338)

B. Hiç Mal Beyanında Bulunmama ve Süresinden Sonra Mal Beyanında Bulunma

İİK m. 337/1 hükmüne göre, mal beyanında bulunmayan borçlunun 76. maddeye göre hapisle tazyik edilmesi yanında ayrıca cezalandırılması öngörülmüş idi.

Bu hükme karşı, Anayasa Mahkemesi oybirliği ile 28/02/2008 tarihli ve E. 2006/71, K. 2008/69 sayılı Kararı ile madde metni iptal etmiştir.

(RG. 16.4.2008, S. 26849)

Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunma

5358 sayılı Kanunla değişik İİK 38. maddesi;

"Bu Kanuna göre istenen beyanı, hakikate aykırı surette yapan kimse, alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Hakkında aciz vesikası alınmış borçlu, asgari ücretin üstünde bir geçim sürdürdüğü, aciz vesikası hamili alacaklının alacağının aciz vesikasına bağlanmasından en geç beş sene içinde müracaatı üzerine sabit olursa, asgari ücretin üstünde kalan gelirlerinden icra tetkik merciinin dörtte birden az olmamak üzere tespit edeceği kısmını merci kararının kesinleşmesinden itibaren en geç bir ay içinde ve aciz vesikasındaki borcun ödenmesine kadar her ay icra dairesine yatırmaya mecburdur. Bu mükellefiyeti yerine getirmeyen borçlu hakkında bir yıla kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir; ödemelerini tekrar keserse, hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi bir yılı geçemez.

Borçlunun nafaka borçluları dahil üçüncü şahıstan yardım görmesi, asgari ücretin üstünde eline geçen para ve menfaatlerin icra mahkemesi kararı ile belirlenecek kısmını, icra veznesine yatırmak mükellefiyetini ortadan kaldırmaz.

İkinci fıkradaki hükmün tatbikini birden fazla aciz vesikası hamili alacaklı talep etmiş ise, bunlar talep tarihi sırasıyla öncelik hakkını haizdir."

Borçlunun Mal Beyanından Sonra Kazandığı Malları ve Gelirlerindeki Artışları Bildirmesi

5237 sayılı TCK sistemine uyum sağlaması açısından değişen İİK 339. maddesi ile düzenlenmiştir.

Ayrıca, İİK m. 77 uyarınca, mal beyanında bulunurken hiç malı olmadığını veya yeterli malı olmadığını bildiren borçlu, sonradan kazandığı malları ve gelir artışlarını bildirmelidir. Aksi halde **on gün disiplin hapsi** ile cezalandırılır. Bu malları elinden çıkarırsa, bir aya kadar cezalandırılır.

İİK m. 339: *"Sonradan kazandığı malları veya kazancında ve gelirinde vaki tezayütleri bu Kanun mucibince bildirmeye mecbur olan borçlu makbul bir mazereti olmaksızın yedi gün içinde icra dairesine taahhütlü mektupla veya şifahi surette bildirmezse ve bu mal veya kazancı asıl veya bedel itibariyle mevcut olduğu takdirde, on gün; mal veya kazancını asıl veya bedel itibariyle makbul bir sebep olmaksızın elden çıkarmışsa, bir aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.*

Bu cezalara alacaklının şikâyeti üzerine karar verilir. Kişi, icra takibine konu olan borcu tamamen ödediği takdirde, bu ceza düşer."